

láttam annak, hogy sürgős előterjesztésben felhívjam az igazságügyminiszter úr figyelmét ezekre a jelenségekre és azok megszüntetésére azt a javaslatot tettem, hogy törvényes felhatalmazása alapján adjon ki a miniszter úr egy rendeletet, amely szerint igényperet beadni külföldi egyén nevében csak ügyvédi — természetesen csak belföldi ügyvédi — képvisellel lehessen s az enélkül beadott ily igénykeresetek hivatalból visszautasítandók legyenek. Ezzel megszűnik a hosszadalmas külföldi kézbesítéssel nyert halasztás lehetősége, mert ügyvédi képviselő esetén a kézbesítés az ügyvéd kezéhez történik. Másrészt pedig mondja ki a rendelet azt is, hogy oly esetben, ha az igénykeresetben megjelölt felperes a kézbesítő jelentése szerint a kijelölt helyen nem létezik, a bíróságok minden további nélkül szüntessék meg az eljárást és az ügyet tegyék át az ügyészséghez. Szerintem azonban rendeletre csak a külföldi igénylő esetében van szükség, mert az új jogszabály lenne, hogy külföldi nevében igényper csak ügyvédi képvisellel legyen beadható. Abban az esetben azonban, ha az igénylőként szereplő belföldi egyén a kézbesítő jelentése szerint a kijelölt helyen ismeretlen, már ma is az az eljárás helyes, amelyet fentebb leírtam és nem szabad a nyilvánvaló visszaélés felismerése dacára a formai szabályok között tehetetlenül vergődni, s a jogszolgáltatást kigunyolni engedni.

II. Törvényes zálogjog és igényper. Ha szembeállítjuk a Vht. 72. §-ának rideg szabályát, mely szerint a bérbeadót a kibérelt helyiségben levő ingóságokra törvényes zálogjog illeti meg, s a 89. §-nak ehhez a rendelkezéshez kapcsolódó azt a szabályát, amely oly esetben, amidőn a végrehajtató törvényes zálogjoggal terhelt ingóságokat foglaltat le, a halasztó hatállyal bíró igénykeresetet kizárja, — Magyarország magánjogi törvénykönyve javaslatának 1503. §-ában foglalt szabállyal, amely csak azokra az ingókra ad az ingatlan bérbeadójának törvényes zálogjogot, melyeket a bérlő vagy együttélő házastársa vagy gyermeke vagy részükre más hozott a bérlemény szerződés szerű használatának céljából a bérlemény területére, úgy kétségtelenül szembeötlő az óriási szakadék, a kiállító igazságtalanságokra s a végeredményben a forgalmat is megbénító eredményre vezető rideg szabály, s a törvényes zálogjognak az ellentétes érdekeket összeegyeztető s a legnagyobb visszasságokat kiküszöbölő új szabályozása között.

A törvényes zálogjognak a Vht. 72. §-ban foglalt szabályozása betű szerinti értelmében a jognak ad absurdum, minden jogérzet ellenére való gyakorlására vezet, mert a törvény szövege szerint a merő véletlenből vagy átmenetileg a bérlemény területén levő ingóságokra is kiterjed a törvényes zálogjog, amelyeket nem a bérlő és nem hozzátartozói, hanem idegen személy

és távolról sem azzal a szándékkal vitte a bérlemény területére, hogy az ott is maradjon. A betű szerinti magyarázat ellen úgy az elméletben mint a gyakorlatban már régóta folyik a küzdelem. Iparkodtak a törvény logikai magyarázata segítségével azokat a teljesen abszurd eredményeket elhárítani, amelynél fogva a javítás végett a műhelybe adott kocszi vagy az órásnak ily célból átadott óra, a kávéházi ruhatárba adott felöltő, az albérlő által bérelt különbejáratú s általa bebutorozott szobában elhelyezett mástól bérelt zongora, a bérlő házbértartozása fejében lefoglalhatók legyenek. A törvény szövegét kétféle módon iparkodtak elfogadhatóvá tenni. Az egyik kiindult a 89. §. szövegéből, amely csupán a halasztó bírő igénykeresetet zárja ki és így argumentum a contrario-val amellet érvelnek, hogy nem halasztó hatályú igénykeresetnek törvényes zálogjoggal terhelt ingók lefoglalása esetén is helye van. Betűmagyarázattal szemben betűmagyarázat, amelynek tehát annyi jogosultsága mindenesetre van, mint a 72. §. betűszerinti magyarázatának. Nem fér össze azonban ez a magyarázat a 72. §-nak azzal az intézkedésével, amely a törvényes zálogjogot arra való tekintet nélkül biztosítja, hogy az ingók a végrehajtást szenvedő bérlő tulajdonai-e. A bérbeadó a törvényes zálogjoggal terhelt ingókból kielégítést csak úgy nyerhet, ha végrehajtási zálogjogot is szerez azokra s így ha igénykeresetnek — bár nem halasztó hatállyal — helye lenne, s a törvényes zálogjoggal terhelt ingók minden esetben, amikor azok nem a bérlő tulajdonai, a zár alól feloldhatók lennének, ezzel a törvényes zálogjog célja megghiúsíthatnák.

Másik mód, amellyel a betű szerinti magyarázattal okozott kiáltó sérelmek megszüntethetők, a szöveg logikai magyarázata. Nevezetesen abból, hogy a bérlő *birtokába* tiltott módon jutott ingókra a törvényes zálogjog nem terjed ki, a contrario következik, hogy csakis a bérlő *birtokában* levő ingókra terjed ki, már pedig az előbb említett esetekben vagy pl. a beraktározó vállalkozónál harmadik személyek által beraktározott, tehát őrizetbe adott tárgyak a bérlő birtokába nem kerülnek, hanem legfeljebb ez utóbbi esetben a bérlő birtolatába. Minthogy pedig a végrehajtási törvény különböztet birtoklás és birtalás között, s a foglalás szabályszerűségéhez elegendőnek tartja a birtalást (Vht. 47. §.) itt pedig a törvényes zálogjognál *birtokot* kíván, az említett esetekben a törvényes zálogjog nem is konstruálható. Az őrizetbevevőt ugyanis a magánjogi törvénykönyv javaslatának 445. §-a is birtalónak tekinti.

Az általam jelzett utóbbi módon kereste a bírói gyakorlat is az igazságos s az élet jelenségeivel számoló megoldást s az utóbbi években a központi kir. járásbíróiságon az iparozhoz javítás végett átadott ingók s a beraktározónál elhelyezett ingók tekintetében a bérbeadóval szemben beadott igénykereseteknek

már állandóan helyt adtak s a kir. Törvényszék ezeket az ítéleteket helyben is hagyta. A budapesti Királyi Táblának is alkalma volt egyizben állást foglalni ebben a kérdésben (P. XIV. 5760/1929.) és ítéletében kivette a törvényes zálogjog hatálya alól az ideiglenesen a haszonbérlemény területén elhelyezett cséplőgépet és azt az igénykereset folytán a zár alól feloldotta. Ezt a fejlődést, amely útját egyengette a magánjogi törvénykönyv 1503. §-ában foglalt szabálynak, az utóbbi időben megszakította a kir. Kúria C. V. 3797/1929. számú ítélete (kelt 1931. jún. 2.-án), amely a Vht. 72. §-ának azon rendelkezéséből, amely csupán a törvény által tiltott módon a bérlő birtokába jutott tárgyakat veszi ki a törvényes zálogjog hatálya alól, más tárgyak tekintetében azonban akár birtokában, akár birlalatában vannak a bérlőnek, kivételt nem tesz, — odakonkludál, hogy csak olyan tárgyra nem illeti a bérbeadót a törvényes zálogjog, amelyek a bérlőnek még csak birlalatába jutottnak sem tekinthetők (pl. a látogatóba jött vendégnek felakasztott kabátja) ellenben a beraktározott ingók a bérlő, a beraktározási vállalkozó birlalatába jutottak és így azokra a bérbeadót a törvényes zálogjog megilleti.

Ez a visszaesés a törvényes zálogjog helyes fejlődésében annál sajnálatosabb, mert hiszen a bírói gyakorlat egyéb kérdésekben is túlnyomóan alkalmazkodik a magánjogi törvénykönyv javaslatának szabályaihoz, annyival is inkább, mert hiszen a javaslat ügyis nagyrészt a bírói gyakorlatban már kifejlődött jogelveket kodifikálta. Továbbá egyes újabb törvényeinkben foglalt szabályozás s az azokban nyilvánuló törvényhozási intenció még inkább elfogadhatóvá teszi a törvényes zálogjog terjedelmének a fentebb kifejtett észszerű megszorítását. Nevezetesen a Te. 66. §-a szerint nem lehet lefoglalni a végrehajtást szenvedő birlalatában levő ingóságot, ha a körülményekből minden bizonyítás nélkül is kétségtelenül meg lehet állapítani, hogy az nem a végrehajtást szenvedő tulajdona. Ennél a szabálynál a törvény nem tesz kivételt a törvényes zálogjog tekintetében, vagyis a szabály a törvényes zálogjoggal biztosított követelés behajtásánál is alkalmazható. Már pedig a beraktározónál kétségtelen, hogy mások tulajdonát őrzi, hogy tehát a raktárában levő ingók másnak a tulajdonai. Még inkább mutatja, hogy újabb törvényeink célja az ilyen ingókat a foglalás alól mentesíteni, a közadók kezeléséről szóló 1923: VII. t.-c. 48. §-a, amely a köztartozások miatt vezetett foglalásnál indítható igénypereket igen szűk körre szorította, de még ez is megengedi az igényper indítását a feldolgozás, fuvarozás, eladás, *elraktározás* céljából, ügyvédnek s közjegyzőnek pedig bármily célból *ét*-adott tárgyak tekintetében. Ha tehát a legnagyobb privilégiumot élvező Kincstárral szemben is helye van a felsorolt esetekben igénypernek, úgy a bérbeadó törvényes zálogjogát is legalább

ilyen mértékig meg kell szorítani és azzal szemben is legalább ilyen mértékig helyt kell adni az igénykeresetnek.

Dr. Borsodi Miklós.

Osztrák jogi szemle.

Devizajogi határozatok.

Irta: *Dr. Deutsch Maurus*, bécsi ügyvéd, a bécsi magyar kir. követség jogtanácsosa.

A legutóbbi időben néhány bírósági ítélet került nyilvánosságra, amely az effektív valutatarozásokkal és azoknak a devizarendeletekkel való kapcsolatával foglalkozik. A legfelsőbb bíróságnak e tárgyban hozandó teljesülési döntvényét a napilapok közlése szerint a közeljövőben várjuk.

A wieni Oberlandesgericht 1932. márc. 3.-án kelt 3R. 216/1932. sz. — a wieni Handelsgericht 19 Cg. 380/32. sz. ítéletét megváltoztató — határozatában (megjelent a „Rechtssprechung” 1932. évi 4. számában) kimondta, hogy *a bíróság effektív fizetésre szóló váltó alapján kibocsájtott váltófizetési meghagyásnál az „effektív” kikötést nem törölheti.* A wieni Handelsgericht u. i. az effektív cseh koronára kért váltófizetési meghagyást a következő záradékkal bocsájtotta ki: „*De a devizasabályokra és az optk. 1447. §-ra való figyelemmel az effektív kikötés mellőzésével.*” Felperes fellebbezése folytán a wieni Oberlandesgericht a váltófizetési meghagyást minden korlátozás nélkül bocsájtotta ki.

A fellebbezési bíróság indokai szerint az első bíróság nem volt jogosult a váltófizetési meghagyás kibocsájtásánál a fenti korlátozást alkalmazni. Lényegében csak azt vizsgálhatta, hogy a felperesi kereset a bemutatott váltó, óvás és visszszámlával igazoltnak jelentkezik-e és ha igen, a fizetési meghagyás a kérelem értelmében volt kibocsájtandó. A fellebbezési bíróság szerint az első bíróság nem jogosult a *teljesítés lehetetlenülésének* kifogását *hivatalból* figyelembe venni, mert csak az alperes álláspontjától függ, hogy vajjon a teljesítés lehetetlenülésének kifogásával élni kíván-e.

Az Oberlandesgericht határozata nézetem szerint helyes. Nem hagyható u. i. figyelmen kívül, hogy a devizasabályok szerint a valutában való fizetés nem feltétlenül tilos. A Nemzeti Bank engedélyével minden külföldi valutában történő fizetés fogantatosítható. Továbbmenőleg: vannak vállalkozások, amelyek a birtokukban lévő valutákat csak